

Bankowość elektroniczna

Instytut Nauk Prawnych PAN

Barbara Bajor

Bankowość elektroniczna

studium prawne

Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR
Warszawa 2011

RECENZENT
PROF. DR HAB. ANDRZEJ BIERĆ

REDAKTOR PROWADZĄCA
ANNA RACIBORSKA

REDAKCJA
KATARZYNA TYNKIEWICZ

KOREKTA
KATARZYNA TYNKIEWICZ, JOANNA BARSKA

PROJEKT GRAFICZNY OKŁADKI
KATARZYNA JURAS

© COPYRIGHT 2011 BY WYDAWNICTWO NAUKOWE SCHOLAR SP. Z O.O.

PUBLIKACJA DOFINANSOWANA ZE ŚRODKÓW NARODOWEGO BANKU POLSKIEGO

PUBLIKACJA DOFINANSOWANA PRZEZ
INSTYTUT NAUK PRAWNYCH POLSKIEJ AKADEMII NAUK

ISBN 978-83-7383-528-3

Wydawnictwo Naukowe Scholar sp. z o.o.
ul. Krakowskie Przedmieście 62, 00-322 Warszawa
tel./fax 22 828 93 91; 22 828 95 63; 22 826 59 21
dział handlowy: jak wyżej wew. 105, 108
e-mail: info@scholar.com.pl
<http://www.scholar.com.pl>

Skład i łamanie: WN Scholar (*Stanisław Beczek*)
Druk i oprawa: Wojskowa Drukarnia w Łodzi Sp. z o.o.

Wykaz skrótów	9
-------------------------	---

Wprowadzenie	11
------------------------	----

Część pierwsza

Prowadzenie działalności bankowej w ramach społeczeństwa informacyjnego –
zagadnienia ogólne

ROZDZIAŁ I. Informatyzacja działalności bankowej	25
---	----

1. Ogólna charakterystyka bankowości elektronicznej	25
---	----

2. Wpływ nowoczesnych technologii komunikacyjno-informacyjnych (elektronicznych środków komunikacji) na działalność banku w ramach społeczeństwa informacyjnego	30
---	----

3. Realizacja koncepcji społeczeństwa informacyjnego jako przyczyna sprawcza rozwoju bankowości elektronicznej – zarys problemu.	38
---	----

ROZDZIAŁ II. Idea społeczeństwa informacyjnego – geneza, założenia i przyczyny rozwoju	43
--	----

1. Uwagi ogólne	43
---------------------------	----

2. Koncepcja społeczeństwa informacyjnego w ramach Unii Europejskiej.	47
---	----

3. Elektroniczna gospodarka jako wyraz globalnej gospodarki społeczeństwa informacyjnego	51
---	----

4. Pojęcie usług społeczeństwa informacyjnego w ujęciu prawa UE i prawa polskiego	55
--	----

ROZDZIAŁ III. Jednolity rynek usług finansowych wewnętrznego rynku UE	63
--	----

1. Założenia i stan realizacji jednolitego rynku usług finansowych	63
---	----

2. Jednolity rynek usług bankowych.	72
---	----

2.1. Uwagi wprowadzające.	72
-----------------------------------	----

2.2. Etapy rozwoju jednolitego rynku usług bankowych	73
--	----

2.3. Podmioty jednolitego rynku usług bankowych – instytucje kredytowe, instytucje pieniądza elektronicznego, instytucje finansowe	76
---	----

2.3.1. Pojęcie instytucji kredytowej i instytucji finansowej w ujęciu prawa UE i prawa polskiego	77
---	----

2.3.2. Status prawny instytucji parabankowych na polskim rynku usług finansowych	83
---	----

2.3.2.1. Uwagi wprowadzające	83
--	----

2.3.2.2. Status prawny instytucji pieniądza elektronicznego w polskim systemie prawnym.	92
--	----

2.3.2.3. Działalność spółdzielczych kas oszczędnościowo- -kredytowych jako usługodawców bankowości elektronicznej	98
---	----

2.3.2.4. Instytucje płatnicze w ujęciu dyrektywy w sprawie usług płatniczych i ustawy o usługach płatniczych	102
3. Zasady podejmowania działalności przez instytucje kredytowe na terytorium państwa przyjmującego w ujęciu prawa UE i prawa polskiego	104
3.1. Uwagi wprowadzające.	104
3.2. Działalność transgraniczna instytucji kredytowej (banku krajowego) w świetle ustawy – Prawo bankowe i prawa UE	110
3.3. Podejmowanie działalności poprzez założenie oddziału	114
3.3.1. Procedura notyfikacyjna	114
3.3.2. Przyczyny odmowy przesłania zawiadomienia organom nadzoru państwa przyjmującego według ustawy – Prawo bankowe	116
3.3.3. Sytuacja prawna oddziału instytucji kredytowej na terytorium RP	117

Część druga

Bankowość elektroniczna jako szczególny sposób prowadzenia działalności bankowej

ROZDZIAŁ IV. Pojęcie i istota bankowości elektronicznej	125
1. Uwagi wprowadzające	125
2. Definicje bankowości elektronicznej	127
3. Rodzaje (odmiany) bankowości elektronicznej	130
4. Pojęcie bankowości elektronicznej	138
4.1. Uwagi wprowadzające.	138
4.2. Ujęcie wąskie pojęcia bankowości elektronicznej	141
4.3. Ujęcie szerokie pojęcia bankowości elektronicznej.	146
5. Ocena istoty prawnej bankowości elektronicznej.	149
5.1. Uwagi wprowadzające.	149
5.2. Pojęcie czynności bankowej a usługa bankowa	152
5.3. Usługa bankowa świadczona drogą elektroniczną	158
6. Prawo właściwe dla transgranicznych usług bankowości elektronicznej.	166
6.1. Uwagi wprowadzające.	166
6.2. Wybór prawa w ujęciu prawa polskiego i prawa UE	172
6.3. Prawo właściwe w przypadku braku wyboru prawa	177

ROZDZIAŁ V. Elektroniczne instrumenty płatnicze jako instrumenty bankowości elektronicznej – ocena charakteru prawnego wybranych elektronicznych instrumentów płatniczych	180
1. Znaczenie elektronicznych instrumentów płatniczych dla bankowości elektronicznej	180
2. Ogólna charakterystyka elektronicznych instrumentów płatniczych	184
3. Istota i charakter prawny kart płatniczych	186
3.1. Uwagi wprowadzające.	186
3.2. Rodzaje kart płatniczych – zarys zagadnienia.	192

3.3. Karta płatnicza jako informatyczny nośnik danych oraz instrument identyfikacji posiadacza	198
4. Istota i charakter prawny instrumentu pieniądza elektronicznego	201
4.1. Definicja instrumentu pieniądza elektronicznego na tle definicji pieniądza elektronicznego	201
4.2. Charakter prawny pieniądza elektronicznego. Istota pieniądza a pieniądz elektroniczny	208
5. Usługi płatnicze realizowane dzięki elektronicznym instrumentom płatniczym	223
5.1. Uwagi wprowadzające.	223
5.2. Dokonywanie płatności przy użyciu elektronicznych instrumentów płatniczych. Istota zapłaty z wykorzystaniem elektronicznych instrumentów płatniczych	226
5.3. Konstrukcja prawna zapłaty elektronicznym instrumentem płatniczym	235
5.3.1. Konstrukcja prawna zapłaty kartą płatniczą	235
5.3.1.1. Uwagi wprowadzające	235
5.3.1.2. Instytucja przekazu jako konstrukcja prawna zapłaty kartą płatniczą	237
5.3.1.3. Instytucja przelewu wierzytelności i przejęcia długu	241
5.3.2. Konstrukcja prawna zapłaty pieniądzem elektronicznym	244

Część trzecia

Usługi bankowości elektronicznej – zagadnienia szczegółowe

ROZDZIAŁ VI. Istota i charakter prawny usług bankowości elektronicznej	249
1. Istota prawna usług bankowości elektronicznej w ujęciu prawa polskiego	249
2. Ocena charakteru prawnego umowy o usługi bankowości elektronicznej	257
2.1. Uwagi ogólne	257
2.2. Umowa o usługi bankowości elektronicznej – nowy typ umowy nazwanej związanej z umową rachunku bankowego czy podtyp umowy rachunku bankowego?	261
3. Wykorzystywanie elektronicznych środków komunikacji na odległość w celu zawarcia umowy o usługi bankowości elektronicznej	274
3.1. Uwagi wprowadzające.	274
3.2. Zawarcie umowy o usługi bankowości elektronicznej przez Internet – zarys problemu.	276
3.3. Forma elektroniczna umowy o usługi bankowości elektronicznej	279
3.4. Szczególny reżim prawny umów zawieranych na odległość przez konsumenta usług bankowych	282
4. Ocena sytuacji prawnej usługobiorcy bankowości elektronicznej	286
4.1. Treść umowy o usługi bankowości elektronicznej	286
4.2. Prawa i obowiązki stron umowy o usługi bankowości elektronicznej	290
4.2.1. Obowiązki banku jako strony umowy o usługi bankowości elektronicznej.	291

4.2.2. Obowiązki usługobiorcy wynikające z zawartej umowy o usługi bankowości elektronicznej	293
4.3. Problem identyfikacji w bankowości elektronicznej a zakres odpowiedzialności usługobiorcy za operacje dokonane z wykorzystaniem elektronicznych zasad identyfikacji	295
4.3.1. Instrumenty identyfikacji wykorzystywane w bankowości elektronicznej.	296
4.3.2. Zasady odpowiedzialności usługobiorcy w bankowości elektronicznej za operacje dokonane z wykorzystaniem elektronicznych zasad identyfikacji na jego rachunek	298
4.4. Zakres odpowiedzialności usługobiorcy bankowości elektronicznej za operacje wykonane w ramach umowy o usługi bankowości elektronicznej	307
ROZDZIAŁ VII. Sytuacja prawna posiadacza elektronicznego instrumentu płatniczego	311
1. Uwagi ogólne	311
2. Ustalenia dotyczące charakteru prawnego umowy o elektroniczny instrument płatniczy	313
3. Istota umowy o kartę płatniczą	315
3.1. Charakter prawny umowy o kartę płatniczą.	315
3.2. Charakter prawny zobowiązań stron umowy o kartę płatniczą	317
4. Ocena sytuacji prawnej posiadacza karty płatniczej	324
4.1. Uwagi wprowadzające.	324
4.2. Obowiązki posiadacza karty płatniczej	329
4.3. Prawa posiadacza karty płatniczej.	330
4.4. Obowiązki wydawcy karty płatniczej	331
5. Istota umowy o instrument pieniądza elektronicznego	331
5.1. Uwagi wprowadzające.	331
5.2. Ocena charakteru prawnego umowy o instrument pieniądza elektronicznego	333
5.3. Prawa i obowiązki stron umowy o instrument pieniądza elektronicznego	337
Zakończenie	340
Bibliografia	344
Wykaz aktów prawnych	372